

информации об аналогичных товарах и услугах за рубежом. Международные сопоставления могут проводиться напрямую [2, с. 112].

На практике точную цифру выигрыша в валютной эффективности назвать крайне сложно. Однозначно можно сказать, что выигрыш в валютной эффективности будет большим при значительном объеме международной торговли. Полезность денег становится тем выше, чем больше область, где они используются. Выигрыш в валютной эффективности будет также выше в условиях свободного перемещения факторов производства между странами зоны.

В этой связи существенным преимуществом единой валюты для стран валютного союза является увеличение потока товаров и услуг. Вопрос влияния валютной интеграции на объем двусторонней торговли между странами исследовался во многих работах. Большинство исследований основываются на моделях двусторонних торговых отношений, оценка которых производится на основе совокупности панельных данных. Такие модели включают различные переменные, а именно размер стран, географическое положение, финансовые институты, а также членство стран в валютном союзе. Например, Дж. Франкель и А. Роуз провели анализ 24 таких моделей и пришли к выводу, что членство в валютном союзе способствует увеличению торговли приблизительно на 85 процентов практически полностью за счет налаживания торговых связей со странами-партнерами, а не переориентации торговли [3, с. 24].

Т. Перссон оценивает изменение в объемах торговли методом контрольной группы и также обнаруживает положительное влияние введения региональной денежной единицы на этот показатель, однако его результаты менее статистически значимы – не превышают 70 %.

Дж. Сантос Сильва и С. Тенрейро рассчитывают торговый эффект евро посредством корреляционного анализа. Специалисты делают вывод о том, что объемы взаимной торговли стран еврозоны увеличились с принятием общей валюты незначительно и практически в равной степени с ростом масштабов их торговли с другими развитыми странами [4, с. 38].

Практически все результаты, полученные в указанных работах, свидетельствуют в пользу повышения объема межстрановой торговли после образования валютного союза. Одним из основных объяснений данной зависимости является устранение части транзакционных издержек, связанных с необходимостью конвертации валюты, большая конкуренция, прозрачность цен, устранение валютных рисков, а также снятие различного рода экономических и административных барьеров для свободной торговли товарами и услугами.

Литература:

1. Шеръязданова, К. Г. Современные интеграционные процессы: учебное пособие. – Астана: Академия государственного управления при Президенте Республики Казахстан, 2010. – 107 с.
2. Моисеев, С.Р. Международные финансовые рынки и международные финансовые институты / С.Р. Моисеев. – М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права. – 2003. – 245 с.
3. Rose, A. One money one market: estimating the effects of common currencies on trade / A. Rose // Economic Policy, Vol. 15, no. 30. – 2000. – P. 7–46.
4. Mongelli, F.P. European economic and monetary integration and the optimum currency areas theory // European economy (Economic papers 302). – European Communities, 2008. – 61 p.

Роман ЗВАРИЧ

Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМА КРИТИКИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Критика глобалізації будується на невизнанні її сприятливих наслідків і наголошенні на тому, що сили, які стоять за глобальними економічними трансформаціями, виступають проти використання глобальних регуляторних інструментів, сприяють створенню транснаціональних утворень, дії яких підривають стабільність державних соціальних

структур, не відповідають суспільним потребам і є абсолютно неконтрольованими. З точки зору різних наукових шкіл існує ціла низка базових критичних зауважень до процесів глобалізації. Так, глобалізація специфічно інтегрує світ, а тому відбувається стратифікація світової спільноти. Одні інтеграційні зусилля призведуть до об'єднуючого результату, інші – опиняться безнадійно підірваними. Крім цього, реалізація програми Вашингтонського консенсусу, яка лобювалась через посередництво США різноманітними фінансовими інститутами, ставила за мету десоціалізувати країни світової периферії. Ідея вільно-ринкової економічної самостабілізації, що автоматично досягається, стає архаїчною.

Цікавою є скептична позиція П. Хірста та У. Томпсона: Глобалізація – міф, мета якого приховування конфронтаційної реальності міжнародної економіки, яка все більше являє собою з часом усе важче стримуваний баланс сил трьох регіональних блоків – Пн. Америки, Європи та Сх. Азії, в ареалі яких національні уряди зберігають усю колишню міць. В провідних країнах ефективність виникає в досить великих зонах виробництва, які внаслідок відкриття кордонів стануть неконкурентоспроможними для зарубіжних експортерів, здатних демонструвати більш низький рівень витрат. Я. Бхагваті і П. Кругман зауважили, що найбільш доцільна побудова вільного ринку для товарів, а не для капіталів, оскільки останні є нестабільними за власною природою і вимагають державного контролю – як мінімум контролю за обмінними курсами. Американські ізоляціоністи на чолі з П. Бьюкененом переконують, що глобалізація це система допуску на багатий і справедливий американський ринок демпінгових товарів з країн з дешевою робочою силою, що спричинює відтік вільного американського капіталу в країни, що розвиваються, і послаблює позиції США. Важливою проблемою є співвідношення глобалізації з вестернізацією, а саме: чи зможе незахідний світ вступити до фази глобалізації, не відчувши попереднього впливу вестернізації, консервації власної культури задля ефективного цивілізаційного підґрунтя вестернізації, що була активно сприйнята суспільством.

До недоліків глобалізації варто віднести в першу чергу соціальну нерівність, деградацію довкілля, перенесення виробництва (ліквідації робочих місць і безробіття у розвинених країнах), зниження конкурентоспроможності підприємств промисловості та сільського господарства розвинених країн (знижуючи цим якість життя їхніх працівників), зростаюча загроза впливу на культуру (рівнобіжно з глобалізацією економіки та торгівлі, культура імпортується та експортується також).

Несправедливий розподіл вигод від глобалізації породжує загрозу конфліктів на регіональному, національному та інтернаціональному рівнях. Деякі вчені вважають, що можлива глобальна конвергенція доходів, аргументуючи це тим, що економіка бідних країн розвивається більш швидкими темпами, ніж багатих. Насправді ж швидке зростання характерне лише для невеликої групи країн Південно-Східної Азії (азіатських тигрів), тоді як найменш економічно розвинуті країни мають набагато нижчі темпи зростання, ніж багаті держави. У результаті відбувається не конвергенція чи вирівнювання доходів, а швидше їх поляризація. У процесі її країни зі швидкими темпами зростання входять у коло багатих країн, а бідні країни все більше відстають від них.

Зростання розриву у доходах викликає невдоволення з їхнього боку, що може спричинити міжнародні конфлікти, оскільки бідні держави прагнуть приєднатися до клубу багатих країн і готові боротися з ними за свою частку у світовому виробництві. До того ж розподіл витрат та вигод глобалізації веде до нерівномірного розвитку галузей, занепаду деяких з них (вугільна промисловість, важке машинобудування, суднобудування тощо) з відповідними соціальними наслідками. Питання розподілу вигод є одним із найважливіших у процесі глобалізації світової економіки.

Сьогодні світова економіка все більше поляризується, економічна активність і відповідні прибутки концентруються у трьох десятках ключових країн, переважним чином членів ОЕСР. Приєднання до світової ринкової системи постсоціалістичних країн, а також таких відсталих країн, як Мадагаскар або Нігер, не покращило їх економічне становище, а лише збільшило маргінальність. Тут слід відзначити, що значне зростання економічної і

соціальної нерівності спостерігається також усередині постіндустріального світу. Нова еліта постіндустріалізму все більше відокремлюється від мас власного суспільства. В основі цього феномена лежить глобалізація багатства і локалізація бідності.

У результаті у величезній масі світового населення накопичується глибоке невдоволення матеріальним становищем, мільйони людей зневірюються у можливості досягти справедливості у правовому полі або взагалі в цьому житті, їх охоплює страх перед майбутнім, який посилюється на тлі нездатності політичних інституцій усунути зростаючу напруженість. В цілому треба визнати, що зростання глобальної соціальної нерівності руйнує соціальну базу політичної стабільності на національному і світовому рівнях. Саме вона є джерелом поширення тероризму, організованої злочинності, корупції, криміналізації влади і бізнесу, поширення соціальних хвороб (наркоманія, СНІД, алкоголізм).

Владислав КОВБАСА

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

СОЛІДАРНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІКИ ТА АЛЬТЕРНАТИВНІ ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В розвинених країнах останнім часом широкого розвитку набули волонтерський рух, діє велика кількість громадських організацій, діяльність яких спрямована на підтримку соціальних проектів, забезпечується реалізація багатьох громадських ініціатив у соціальній сфері, які виступають елементами солідарної економіки, яка набрала відчутних темпів розвитку в останні декілька років і у нашій державі. Солідарну економіку зазвичай виділяють як складову соціальної економіки, але на відміну від останньої, вона покликана на некомерційній основі захищати інтереси окремих спільнот чи регіонів у сферах екології, забезпечення робочими місцями, культури тощо. Однак у середовищі забезпечення взаємних розрахунків на базі солідарної економіки розвиток відбувається повільнішими темпами, чому в сучасних умовах можна протистояти через більш широке функціонування валют общин та економіки дарування.

Сьогодні, впродовж розвитку процесу глобалізації, коли необхідним завданням залишається підтримка депресивних регіонів та захист соціально вразливих верств населення, важливо не забувати про локалізацію, яка може сприяти стабілізації таких регіонів чи груп людей.

Валюти общин основним чином є елементами регіональних валютних систем, що забезпечують грошовий обіг в межах певної общини та є альтернативами національним валютним системам. Такі валюти є комплементарними до національних грошових одиниць, тобто функціонують паралельно з ними і часто є взаємноконвертованими. Обіг таких валют забезпечує рівномірний доступ місцевих общин до грошових коштів, який би не залежав від пропозиції національної валюти, що перебуває в залежності від кон'юнктури як внутрішнього так і зовнішнього ринків, таким чином забезпечуючи додаткову стабільність в регіоні, підтримку малого та середнього підприємництва, протидію майновій нерівності та соціальному відчуженню, що особливо доцільно в умовах впровадження таких валют в депресивних регіонах. Стабілізація економіки у кризових регіонах сприятиме додатковій довірі до національної валюти з боку учасників валютного ринку, за умови достатньої розповсюдженості локальних валют. Такі валютні системи найчастіше представлені «Локальними обмінними торговими системами» (LETS) та похідними від них «Общинними системами обміну» (CES), які вже базуються на інтернет-технологіях, що виводять їх на інтернаціональний рівень, що також зручно для подолання валютних ризиків при торгівлі між країнами, для налагодження транскордонного співробітництва та для співпраці відповідних груп населення в межах всього світу. Дані валютні системи функціонують на